

Oslo Politidistrikt

1 april 2023

Politianmeldelse av plakatkampanje

Alliansen for rettighetsorientert ruspolitikk (AROD) vil med dette anmelde Roar Mikalsen, leder av AROD, for å fremme en plakat i det offentlige rom som er egnet til å svekke statsmaktens autoritet. Plakaten fremstår ikke bare som et uttidig angrep på en statsadvokat, men som en unødig (og noen hevder farlig) brutalisering av språket, og vi ber politiet ta de nødvendige skritt for å avklare om plakaten er en tiltrengt vekker eller et lite fornuftig og ubegrunnet personangrep.

Bakgrunn for anmeldelse

Siden januar 2023, har rusreformbevegelsen blitt mer polarisert etter at Mikalsen på twitter beskrev statsadvokat Sturla Henriksbø som en landssviker som bør stanses for fellesskapets beste.

Bakgrunnen for begrepsbruken er at statsadvokaten [ugyldiggjorde](#) prøvelsesretten når ARODs sivile ulydighet gikk for retten i 2022. AROD hadde opprinnelig tre dager i retten til å vise en sammenheng mellom offentlig panikk, menneskerettsbrudd, og tidligere tiders vilkårlige forfølgelse, men sammen med politiadvokat Vilde Humlegård hevdet Henriksbø at «det ligger utenfor rettens oppgaver å vurdere om norsk narkotikapolitikk er riktig eller fornuftig på et mer overordnet nivå».

«Et mer overordnet» innebærer et grunnlovsmessig, for etikk og moral forbundet med straff berører Grunnloven og menneskerettighetene. Allikevel, påtalemyndigheten ville ikke forholde seg til denne dimensjonen av strafferetten, og domstolene fulgte opp med å nekte et effektivt rettsmiddel – hvilket norske myndigheter har vært ansvarlig for å sikre siden 2008, da rusbrukere for første gang søkte menneskerettighetenes beskyttelse

AROD mener at Humlegård og Henriksbø, med dette, sviktet lovgivers vilje ved kodifisering av prøvelsesretten, samt de forfulgte på rusfeltet. I Politidirektoratets [etiske retningslinjer](#), fremheves nettopp at rollen som «samfunnets sivile maktapparat» gjør det «spesielt viktig

for medarbeidere i politiet å ha et bevisst forhold til etikk, og hva som er god moral og hvordan man bør handle». De [etiske retningslinjene til påtalemyndigheten](#) er også klare på at enhver statsadvokat skal fremme en rettspleie i samsvar med verdier og prinsipper som en rettsstat bygger på, «herunder rettssikkerhet, likhet for loven og individets grunnleggende frihet og autonomi», men villkårlig forfølgelse fortsetter fordi politiadvokaten og statsadvokaten gikk imot egne etiske retningslinjer og 200 års rettsutvikling.

Siden 1822 [har](#) prøvelsesretten styrket norsk rettsstat. I den grad slik domstolskontroll benyttes, kan kollektive psykosener overvinnes, og AROD ville bruke rettsvesenet til å klarlegge det prinsipielle terrenget ettersom internasjonale domstoler finner en legitim interesse i cannabisbruk. Om det er tilstrekkelig grunn til å bruke cannabis, slik domstoler og lovreguleringer i andre land indikerer, kan det umulig være en legitim interesse i forbud, som den norske stat påstår. Rent faktisk, jo bedre et regulert marked beskytter folkehelsen, desto mindre åpner Grunnloven for kriminalisering, og behovet for en mer helhetlig ruspolitikk har vært klart siden NOU 2002: 04.

Straffelovkommisjonen påpekte da at forbudet hadde et problem med strafferettens prinsipper, men verken Justisminister eller Justiskomiteen ville høre. Før noen hadde lest rapporten, gjorde politikerne klart sin egen oppfatning av hva som var akseptabelt i ruspolitikken, og det var ikke uten grunn at Ragnar Hauge, et medlem av kommisjonen, [beskrev](#) mangelen på debatt som et demokratisk problem. Det var heller ikke uten grunn at Nils Christie i 1996 [omtalte](#) de ansvarlige for ruspolitikken som «fanatikere», og insisterte på at de ble holdt «under så sterk humanistisk kontroll som mulig»: Fagfelt som kriminologi og rettssosiologi hadde siden 1970-tallet påpekt jakten på syndebukker som drivende for forbudslinjen, og Straffelovkommisjonen fulgte opp i 2002 med å anbefale sterkere domstolskontroll.

Det er derfor synd at Høyesterett i 2010 avviste prøvelsesretten til rusbrukere. Det var innen da klart at den politiske prosessen hadde sviktet, og at Høyesterett gjentok avvisningen i 2022 er et vitnemål om den kraften som ligger i offentlig panikk. Ikke bare var 460.000 straffesaker omstridt etter at Høyesterett avsto rusbrukernes prøvelsesrett i 2010, men Rusreformutvalgets rapport og den påfølgende behandlingen i Stortinget gjorde det klart at dommerne tok feil da de overlot til politikerne å beskytte rettigheter. Så skakkjørt var rusreformen innen 2021, at AROD [gikk](#) til sivil ulydighet for å sikre rettsutvikling. Når et slikt virkemiddel tas i bruk, er det et varsel om at noe er galt med den politiske prosessen, men heller enn å ta rettssikkerhetsgarantier på alvor, lyttet Høyesterett til en statsadvokat med en klar interessekonflikt.

Forbudspolitikker og statsadvokat

Gjennom rusreformen har det vært viktig for Stortingets flertall å beholde ruspolitikken etablert i forbudsparadigmet. Det blir stadig mer opplagt at forbudet har gjort vondt verre,

men verken Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, eller Kristelig Folkeparti vil revurdere straffelinjen. Det må i denne sammenheng nevnes at Henriksbø er en politiker i KrF, hvilket ytterligere problematiserer undermineringen av prøvelsesretten: KrF tilhører den fraksjon som ikke ønsker å vurdere fordeler og ulemper med et regulert marked målt opp mot et kriminelt marked, og AROD har [bedt](#) Riksadvokaten ta ansvar for den skade som har skjedd ved at Henriksbø benyttet sin rolle som statsadvokat til å beskytte partiets ruspolitikk fra konstitusjonell kritikk.

Mens Stortinget skal [avklare](#) om Høyesterett og Justisminister har ivaretatt konstitusjonelt ansvar, har Riksadvokaten ansvar for å ta tak i påtalemyndighetens brudd med den vestlige rettstradisjon. Som Rolleforståelsesutvalget påpeker, er det ikke mangel på retningslinjer, men ukultur som er problemet, for Grunnlovens § 89 gir domstolene «rett og plikt» til å sørge for et effektivt rettsmiddel når rettighetsbrudd gjøres gjeldende. Det er fordi Humlegård og Henriksbø gikk imot landets øverste lov at 9000 politifolk nå viderefører en maktmiddelbruk som er utenfor konstitusjonell kontroll, og tiden vil vise om Riksadvokaten vil disiplinere sine underordnede for dårlig rolleforståelse eller beskytte den ukultur som Straffelovkommisjonen, Rusreformutvalget, Riksadvokatens rapport om maktbruk i mindre narkotikasaker, og Rolleforståelsesutvalget belyser. Sistnevntes [omtale](#) av et spenn mellom styringsjuss og rettighetsjuss, forklarer ikke bare hvorfor 13 justisministere har akseptert NNPF som premissleverandør i ruspolitikken, men hvorfor myndighetene har sviktet sitt ansvar for menneskerettigheter. I 15 år har rusbrukere krevd menneskerettsanalyse, men en blindsonen består takket være vektlegging av styringsjuss på bekostning av rettighetsjuss.

Riksadvokaten er godt kjent med rusbrukernes kamp for rettigheter. Siden 2009 har påtalemyndighetens leder vært ansvarliggjort for vilkårlig forfølgelse og straff på et område som siden NOU 2002:04 har vært uten faglig bunn. Riksadvokaten må enten stille seg bak prinsipper som må veie tungt om en liberal rettsstat skal bestå eller bære ansvar for den aksept for overgrep som finner sted. Maurud har selv [uttrykt](#) tvil om lovligheten rundt bruken av maktmidler, men er under press fra krefter som vil beholde en blindsonen. Det er avgjørende for rettsstaten at et rettsoppgjør ikke utsettes, og det er på dette grunnlaget at ARODs plakatkampanje tok form.

Takket være sydebukkmekanismens forlokkende effekt og de ubehagelige parallellene til tidligere tiders vilkårlige forfølgelse, lever vi i et post-konstitusjonelt samfunn hvor få bryr seg. Ikke én avis har påpekt dobbeltmoralen ved et rettssystem som beskytter redernes og eiendomsbransjens økonomiske rettigheter, men ikke rusbrukeres rett til frihet. Ikke én jussprofessor har reflektert over implikasjonene ved en slik rettspraksis for Grunnloven, og ruspolitikken forblir skjermet fra historisk kontekst av gruppetenkning. Det er imidlertid bare tabuer som tillater offentlig panikk og overgrep å bestå, og landssviker-begrepet ble første gang brukt av Mikalsen i en tweet 24 november 2022 for å bidra til forløsning.

Kan en statsadvokat anklages for landssvik?

Media meldte denne dagen at statsadvokat Geir Evanger krevde 50,000 kroner i oppreisning fra Bengt Waldow i forbindelse med en plakatkampanje som skulle for retten. Ikke bare fremsto Evanger urimelig hårsår, men NNPF hadde fra før søkt menneskerettighetenes beskyttelse mot Rolleforståelsesutvalgets ønske om innsyn, og Mikalsen oppfattet kravet fra Evanger som nok et tegn på manglende selvinnsikt. For å fremme selvrefleksjon [skrev](#) Mikalsen derfor at «Geir Evanger skal vite at jeg kaller ham en landssviker for sin iver etter å straffe på tilbakeviste premisser. Det samme gjelder Riksadvokaten og enhver statsadvokat som ikke respekterer påtalemyndighetens etiske retningslinjer. Ta dette "personangrepet" til retten».

Påtalemyndighetens øverste leder ble inkludert for å minne Maurud om alvoret. Etter at Høyesterett satte til side vår rettstradisjon, er det viktigere enn noen gang at Riksadvokaten står opp for rettsikkerhetsgarantier, og den 20 april skal AROD og PASCAN ha en ny sivil ulydighetsaksjon [utenfor](#) Riksadvokatens kontor. Mikalsen vil da overlevere nok cannabis til at nye rettsrunder er sikret, men om ikke Riksadvokaten markerer avstand fra den ukultur som lar viktige spørsmål stå ubesvart, kan også Maurud en dag se seg selv avbildet som en gestapist i bybildet. Rent faktisk, i den grad rettsikkerhetsgarantier uteblir, må de ansvarlige for ruspolitikken regne med at plakatkampanjen tas videre. Dette er ikke ønskelig for noen og det er derfor AROD kontakter politiet.

Ikke bare har politiet plikt til å ta påståtte menneskerettsbrudd på alvor. [Politiloven](#) pålegger den enkelte tjenesteperson «å fremme og befeste borgernes rettsikkerhet, trygghet og alminnelige velferd for øvrig». Politiet [skal](#) «enten alene eller sammen med andre myndigheter verne mot alt som truer den alminnelige tryggheten i samfunnet», og det er lite som truer «borgernes rettsikkerhet» mer enn offentlig panikk. Dette fenomenet ikke kunne fortsatt uten styringsjussens prioritet over rettighetsjuss. I 60 år har narkotikalovent bygd sin legitimitet på en unntakstilstand hvor Grunnlovens prinsipper er uten vekt, og stadig flere ser behovet for et etterkrigsoppgjør.

Det skal sies at AROD ser frem til en sannhets- og forsoningskommisjon og ikke en eksekusjonspelotong. Om forbudet har lært oss noe, er det at fordømmelse og utstøting virker mot sin hensikt, og vi tar avstand fra slike midler. Det er allikevel ingen som i tider med offentlig panikk truer borgernes trygghet mer enn jurister som Vilde Humlegård og Sturla Henriksbø, slike som i ARODs sivile ulydighet har gitt uttrykk for at loven er lovgivers ansvar, og ingen andres. De beskytter den ukultur som rår, og det er i den forbindelse Mikalsen skrev «bør stanses for fellesskapets beste». *Mikalsen oppfordret ikke til vold, men til at Riksadvokaten skal ta ansvar for effektiv minoritetsbeskyttelse, og dette er målet med anmeldelsen.*

Ettersom Henriksbø er tilhenger av blindsonen, gjenstår det å se om fornærmede vil begjære påtale. Plakaten er uansett en gave til sin samtid, for Rolleforståelsesutvalgets etterlysning av lederansvar er [ikke](#) sikret gjennom Justisdepartementets respons. Å la NNPF rydde opp etter seg selv, slik Justisministeren og Politidirektøren legger opp til, vitner om en rolleforståelse på nivå med Henriksbø som så vekk fra grunnloven og påtalemyndighetens verdigrunnlag for å videreføre sitt partis politikk, og det norske folk fortjener bedre. AROD har en liste med [spørsmål](#) som må besvares om forbudet skal sies å oppfylle et legitimt formål, og vi ber politiet benytte anledningen til rettsutvikling, slik at situasjonen ikke eskalerer.

Det var dette som var Evanger sin bekymring. Han likte dårlig å bli hengt ut i Waldows kampanje og privatlivets fred ble brutt. Selv om Henriksbø fortjener disiplinering, ønsker ikke AROD at statsadvokaten og KrF-politikerene skal oppleve mer plage enn nødvendig, og plakatkampanjen har derfor vært meget begrenset i utstrekning. Det er som sagt ikke gitt at det fortsetter slik, for det skal koste å videreføre godt dokumenterte overgrep, og kløktig behandling av denne anmeldelsen vil gjøre mange tryggere i jobben sin. Usikkerheten rundt maktmiddelbruken i ruspolitikken kan bare forventes å øke, helt til nødvendig rettsavklaring, og for å forklare utformingen av landssviker-plakaten ble den utformet spontant samme dag som Waldows sak ble avvist av retten.

Plakatens historie

Som kommentar til en [tweet](#) hvor Juristforeningens leder Jon Wessel-Aas brukte dommen som eksempel på betydningen av åpenhet og offentlighet i en rettsstat, skrev Mikalsen at det fortsatt var løse tråder. Ved å poste plakaten av Henriksbø, ville Mikalsen skape debatt om begrepsbruken var over streken eller nødvendig i et moderne samfunn, og responsen var blandet. Mest negative var folk i rusreformmiljøet som med god grunn fryktet at slik begrepsbruk ville fremmedgjøre meningsmotstandere. Politihøgskolens Tania Garthus [påpekte](#) at «Landssviker er koblet sterkt opp mot norske nazister/2.verdenskrig. De ble henrettet for sviket sitt. Dermed vil bruk av dette begrepet oppleves veldig usaklig og krenkende og vekke negative følelser når det brukes i denne konteksten. Du risikerer også å ikke bli tatt på alvor».

Mikalsen erkjente utfordringen med å få folk til å forstå budskapet bak plakaten. Situasjonen fremsto allikevel så fastlåst at tabuer måtte brytes og den opplevde krenkelsen var nøkkel til forløsning. Mikalsen svarte derfor at «Det første var hensikten ettersom jeg vil få muligheten til å bevise mine påstander, om Henriksbø eller andre anmelder. At samtiden ikke tar grunnlovsbrudd på alvor får så være, men ruspolitikk hører hjemme i en konstitusjonell kontekst».

Målet med plakaten var altså å knekke den blindsonen som tillater overgrep å bestå ved å provosere frem en anmeldelse, og neste gang plakaten ble lagt ut var i en tråd hvor tidligere

dommer Herdis Helle omtalte Waldows plakatkampanje. Hun [anbefalte](#) ikke Waldow å be om unnskyldning, om plakatene var noe Waldow sto inne for og ønsket å få prøvd om lå innenfor ytringsfriheten sine grenser. Helle så i stedet en rettstvist som en nyttig avklaring, og [plakaten](#) av Henriksbø ble lagt ut for å minne om at større rettighetsspørsmål trengte oppmerksomhet.

Rundt 20.000 har sett denne plakaten, men resultatet var mer uenighet. Dagfinn Hessen Paust fra Foreningen for tryggere ruspolitikk (FTR) [hevdet](#) at Mikalsen gjorde skam på rusreformbevegelsen og Kathrine Holter, strafferettsforsker på politihøgskolen, var enig.

Det er verdt å merke seg at kritikken kommer fra den delen av rusreformbevegelsen som i størst grad har skjermet ruspolitikken fra prinsipielle betenkeligheter. Mikalsen responderte derfor at «Prinsipper bygger landet og i den grad noen tar avstand fra dem er man en sviker. Rusreformbevegelsen gjør likeså skam på seg selv ved ikke å se sammenhengen mellom offentlig panikk, menneskerettighetsbrudd og tidligere tiders vilkårlige forfølgelse», men Hessen Paust mente at ARODs juridiske argumentasjon bare var tull. Også forfatter Jon Arild Snoen [var](#) enig. Han retweetet at «denne typen retorikk virker ikke bare mot sin hensikt» men at den «brukes gjerne av folk som er tomme for argumenter. Nok nå».

Behovet for rettsavklaring ble mer andre ord viktigere. Verken Paust, Holter, eller Snoen kom med innvendinger til argumentet om at prinsipper bygger landet og at i den grad noen sviker disse prinsippene er man en sviker. Motstanden fremsto mer som en besteborgerlig respons til forsvar for det etablerte, mye lik representanter for en fredsbevegelse som ikke kan tenke seg å holde Stoltenberg ansvarlig for krigsforbrytelsene i Libya. Dette er å forvente når tabuer berører en større dimensjon av virkeligheten enn hva individet evner å innlemme, for med tanke på at Henriksbø er personlig ansvarlig for den unødige lidelse som følger med rundt 30.000 straffesaker i året, fremstår ord og innhold utfyllende. Allikevel, det er ingen tvil om at forbindelsen til andre verdenskrig gjør landssviker-begrepet vondt å forholde seg til. Begrepet er misbrukt så mye at det som regel er bedre å bruke andre termer, og fordi det representerer en brutalisering av språket som man skal være forsiktig med, ble plakaten [endret](#) til å beskrive Henriksbø som en grunnlovssviker.

Til tross for at begrepsbruken ble mindre betent, gikk ikke debatten på disse premissene. Det ruspolitiske miljøet var uansett ikke klar for å vurdere statsadvokater ut ifra i hvilken grad de oppfylte etiske retningslinjer og Grunnlovens krav i maktutøvelsen. Heller ikke Kristelig Folkeparti ville kommentere plakaten, og blindsonen som plakaten mente å belyse forble ignorert. Mikalsen gikk derfor tilbake til landssviker-begrepet i håp om at forholdet ville bli anmeldt. Denne plakaten er delt ved [anledninger](#) som kan fremme prinsipiell debatt, men til tross for at å ha invitert Riksadvokaten, Statsadvokatembetet, Sturla Henriksbø, Kristelig Folkeparti, Paust og andre til å anmelde har ingenting skjedd.

En mulig forklaring, er at samtlige aktører er mer plaget av ideen om rettsavklaring enn at landssviker-begrepet misbrukes. Slik kognitiv dissonans er bare mulig i en stat som ikke tar verdier på alvor, og politiet mottar derfor denne anmeldelsen fra AROD. Vi vil på ingen måte misbruke landssviker-begrepet for å svartmale meningsmotstandere. I den grad dette begrepet anvendes, må særdeles gode grunner være til stede, og vi vil ha avklart om plakaten er et overtramp eller om den er hva en totalitær ruspolitikk representanter må tåle når de setter rettsstaten til side for å beskytte partipolitikken.

Det påstås uansett fra denne side at vi ikke angriper meningsmotstandere, men aktører som har begått en av lovens mest alvorlige forbrytelser. I tider med offentlig panikk, kan bare prinsipiell veiledning ta oss tilbake til konstitusjonell grunn, og debatten om landssviker-begrepet er egnet til å avklare viktige nyanser. I den grad debatten tas, vil ruspolitikken og Henriksbø's handlinger fremstå i sin rette kontekst, og rettsavklaring vil ha en avskrekkende virkning for aktører som tror de kan sette politikk over grunnlovens bestemmelser.

AROD ber derfor politiet behandle denne anmeldelsen med en tyngde, saklighet, og prestisje som etaten for ettertiden kan være bekjent med. Vi vil på ingen måte bidra til uakseptabel demonisering av meningsmotstandere. Vi vil bidra til samling heller enn unødige polarisering, og ser AROD frem til å få avklart om ytringene rammes av straffelovens bestemmelse om hensynsløs atferd eller er beskyttet av ytringsfriheten.

Med hilsen

A handwritten signature in black ink that reads 'Roar Mikalsen'. The signature is written in a cursive, flowing style with some loops and flourishes.

Roar Mikalsen

Leder, Alliansen for rettighetsorientert ruspolitikk